

บทที่ 2

สิทธิของผู้ต้องหาและผู้เสียหายสตรีในคดีอาญา ศึกษาเฉพาะชั้นเจ้าพนักงานสอบสวน

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 บัญญัติรับรองว่าบุคคลย่อมมีความเสมอภาคในกฎหมายและได้รับการคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน และรับรองสิทธิของชายและหญิงไว้เท่าเทียมกัน¹ แต่ในทางปฏิบัติหรือในความเป็นจริงไม่อาจจะปฏิเสธได้ว่าสตรียังถูกแบ่งแยกทางเพศและไม่ได้รับโอกาสทัดเทียมกับบุรุษไม่ว่าจะเป็นในด้านการเมือง เศรษฐกิจ และวัฒนธรรม และถึงแม้กฎหมายจะบัญญัติให้สิทธิสตรีได้รับการคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกับผู้ชายก็ตาม ในความเป็นจริงกลับมิได้เป็นเช่นนั้น เพราะผู้หญิงเป็นเพศที่อ่อนแอ สภาพร่างกายไม่อาจต่อสู้กับผู้ชายได้ ด้วยเหตุผลนี้เองจึงน่าจะเป็นที่มาของความไม่เท่าเทียมกันอย่างแท้จริงในทางกฎหมาย โดยเฉพาะเมื่อสตรีนั้นต้องตกเป็นผู้ต้องหาหรือเป็นผู้เสียหายในคดีอาญา กล่าวคือสตรีที่เป็นผู้ต้องหาเมื่อถูกนำมาดำเนินคดีในชั้นเจ้าพนักงานสอบสวนมักไม่ได้รับความเป็นธรรมจากการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานตำรวจซึ่งทำหน้าที่สอบสวน เช่น พนักงานตำรวจข่มเหงรังแกหรือลวนลามทางเพศ หรือปฏิบัติหน้าที่ที่ไม่ชอบในขณะที่ทำการสอบสวนหญิงที่เป็นผู้ต้องหา เช่น การค้นตัวผู้ต้องหาหญิงโดยพนักงานสอบสวนชายนั่นเอง² บางครั้งกระทำอนาจารต่อหญิงที่ตกเป็นผู้ต้องหาตั้งกล่าวสำหรับผู้เสียหายที่เป็นหญิงในคดีความผิดเกี่ยวกับเพศ เช่น คดีอนาจารหรือข่มขืนในกระทำชำเรานั้น หญิงที่มาแจ้งความกับเจ้าพนักงานตำรวจกลับถูกเจ้าพนักงานสอบสวนสอบสวนอย่างไม่เป็นธรรม การสอบสวนและการดำเนินคดียังขาดความละเอียดอ่อน เจ้าพนักงานสอบสวนที่เป็นผู้ชายยังขาดความเข้าใจถึงสภาพจิตใจของผู้หญิง และยังมีทัศนคติค่านิยมที่คิดว่าเป็นเรื่องปกติธรรมดาของมนุษย์ ทำให้ผู้หญิงที่ตกเป็นเหยื่อของอาชญากรรมทางเพศ และเป็นผู้เสียหายไม่ได้รับความเป็นธรรมจากกระบวนการยุติธรรมดังกล่าว โดยเฉพาะในชั้นเจ้าพนักงานสอบสวน

¹ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540, มาตรา 30.

² ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 85 บัญญัติว่า เจ้าพนักงานผู้จับหรือรับตัวผู้ถูกจับไว้มีอำนาจค้นตัวผู้ต้องหาและยึดสิ่งของต่างๆ ที่อาจใช้เป็นพยานหลักฐานได้.

การค้นนั้นจักต้องทำโดยสุภาพ ถ้าค้นผู้หญิงต้องให้หญิงอื่นเป็นผู้ค้น.

2.1 ความหมายของผู้ต้องหาและผู้เสียหายในคดีอาญา

ก. ความหมายของ “ผู้ต้องหา” หมายถึง

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 2 (2) “ผู้ต้องหา” หมายความว่า บุคคลผู้ถูกกล่าวหาว่าได้กระทำความผิดแต่ยังมีได้ถูกฟ้องต่อศาล

ฐานะการเป็นผู้ต้องหา การที่บุคคลจะตกอยู่ในฐานะของผู้ต้องหาจะต้องมีการกล่าวหาบุคคลนั้นว่าได้กระทำความผิด และต้องเป็นการกล่าวหาต่อเจ้าพนักงานหรือเจ้าพนักงานเป็นผู้กล่าวหาเอง การกล่าวหาต่อเจ้าพนักงานอาจเป็นรูป “คำร้องทุกข์” โดยผู้เสียหายเองหรือ “คำกล่าวโทษ” ของบุคคลอื่น³ เช่น มีผู้แจ้งความต่อเจ้าพนักงานสอบสวนกล่าวหาว่าจำเลยบุกรุกที่ดิน จำเลยยอมตกอยู่ในฐานะเป็นผู้ต้องหาตามมาตรา 2 (2)⁴ ฉะนั้นผู้ต้องหาจึงต้องมีการเกี่ยวข้องกับเจ้าพนักงาน ถ้าไม่มีการเกี่ยวข้องกับเจ้าพนักงานผู้กระทำผิดก็จะไม่ตกอยู่ในฐานะผู้ต้องหา เช่น ผู้เสียหายได้ฟ้องผู้กระทำผิดต่อศาลเองโดยไม่ดำเนินการทางเจ้าพนักงาน

สิทธิของผู้ต้องหาเป็นไปตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 7 ทวิ กล่าวคือ ผู้ต้องหา มีสิทธิ 1) พบและปรึกษาผู้ที่จะเป็นทนายสองต่อสอง 2) ได้รับการเยี่ยมตามสมควร 3) ได้รับการรักษาพยาบาลโดยเร็วเมื่อเกิดการเจ็บป่วย โดยให้เจ้าพนักงานตำรวจซึ่งได้รับการมอบตัวผู้ต้องหาไว้ มีหน้าที่แจ้งถึงสิทธิของผู้ต้องหานั้นให้ทราบถึงสิทธิทั้งสามประการนี้ทันที นอกจากนั้นพนักงานสอบสวนยังต้องแจ้งข้อหาแก่ผู้ต้องหาด้วย มิฉะนั้นการสอบสวนไม่ชอบด้วยกฎหมาย⁵ นั่นก็คือพนักงานสอบสวนต้องปฏิบัติตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 134 อย่างเคร่งครัด จะเห็นได้ว่ากฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาบัญญัติหลักการดำเนินการดำเนินคดีอาญาไว้เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมและคุ้มครองถึงสิทธิของผู้ต้องหาทั้งชายและหญิงไว้เสมอภาคกัน แต่ในทางปฏิบัติกลับพบว่าเมื่อสตรีตกเป็นผู้ต้องหาแล้วมักจะไม่ได้รับการคุ้มครองสิทธิอย่างเต็มที่ และไม่ได้รับความเป็นธรรมจากการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานสอบสวนโดยปรากฏข้อเท็จจริงอยู่เสมอๆ ว่า หญิงที่ตกเป็นผู้ต้องหา

³ พิชพันธ์ จักรางกูร, คำอธิบายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์นิติชนศาสตร์, ม.ป.ป.), หน้า 29.

⁴ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1341/2509.

⁵ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2345/2521.

ในคดีความผิดต่าง ๆ ถูกข่มเหงรังแกหรือถูกเจ้าพนักงานสอบสวนเองลวนลามทางเพศ เช่น เจ้าพนักงานตำรวจขึ้นนั่งคร่อมตัวผู้ต้องหาหญิงแล้วเลิกผ้าขึ้น จากนั้นได้กระทำอนาจารโดยใช้มือจับที่นมผู้ต้องหาหญิงนั้น⁶ นับว่าเป็นกรณีหนึ่ง que แสดงให้เห็นว่าในความเป็นจริงในชีวิตประจำวันนั้น เหตุการณ์ที่ผู้หญิงถูกข่มเหงเช่นนี้เกิดขึ้นบ่อยมากทีเดียว และนอกจากนั้นแล้วยังพบอีกว่าผู้ต้องหาหญิงนั้นบางครั้งยังถูกข่มเหงรังแกจากผู้ต้องหาชายด้วย เช่น กรณีแม่หญิงลาวที่ถูกข่มขืนบนสถานีตำรวจภูธรอำเภอเมืองระยอง ข้อเท็จจริงคือห้องที่ผู้ต้องขังหญิงถูกขังอยู่เป็นห้องที่อยู่ในบริเวณเดียวกันกับผู้ต้องขังชายซึ่งรวมอยู่ตรงกลางและมีทางเดินล้อมรอบ ส่วนห้องขังหญิงอยู่ด้านข้าง ซึ่งไม่มีการล็อกกุญแจ ห้องน้ำไม่มีมิดชิด ผู้ต้องหาชายไปแอบดูจึงเกิดอารมณ์ทางเพศแล้วเอาผ้าขนหนูอุดปากจากนั้นข่มขืนกระทำชำเราซึ่งทำหลังห้องร้อยเวรสอบสวน แต่ไม่มีการช่วยเหลือ แสดงได้ว่าเป็นการละเลยต่อการปฏิบัติหน้าที่⁷ ซึ่งเหตุการณ์นี้เป็นข่าวดังไปทั่วประเทศและถือได้ว่าเป็นความอับยศอีกหน้าหนึ่งของกระบวนการยุติธรรมของไทย

ข. ความหมายของ “ผู้เสียหาย” หมายถึง

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 2 (4) “ผู้เสียหาย” หมายความว่า บุคคลผู้ได้รับความเสียหายเนื่องจากการกระทำความผิดฐานใดฐานหนึ่งรวมทั้งบุคคลอื่นที่มีอำนาจจัดการแทนได้ ดังบัญญัติไว้ในมาตรา 4, 5 และมาตรา 6

ผู้เสียหายตามมาตรา 2 (4) ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาแยกได้เป็น 2 ประเภทคือ

1. ผู้เสียหายที่แท้จริง
2. ผู้มีอำนาจจัดการแทนผู้เสียหายที่แท้จริง

⁶ คำพิพากษาฎีกาที่ 737/2504.

⁷ ลดาวัลย์ วงศ์ศรีวงศ์, “รายงานการเสวนาโต๊ะกลม เรื่อง กระบวนการยุติธรรมกับเหยื่อคดีความผิดทางเพศ : ทำร้ายหรือคุ้มครอง,” บทบัณฑิตย เล่ม 53 ตอน 4 (ธันวาคม 2540) : 175 – 176.

ในที่นี้จะขอกล่าวเฉพาะผู้เสียหายที่แท้จริงเท่านั้น ผู้เสียหายที่แท้จริงได้แก่ ผู้ได้รับผลกระทบจากการกระทำความผิดทางอาญาในฐานนั้นโดยตรง การพิจารณาว่าผู้ใดเป็นผู้เสียหายที่แท้จริงต้องประกอบไปด้วยหลักเกณฑ์ 3 ประการคือ⁸

1. ได้มีความผิดอาญาฐานใดฐานหนึ่งเกิดขึ้น
2. บุคคลนั้นเป็นผู้ได้รับความเสียหายจากการกระทำความผิดนั้นโดยตรง
3. บุคคลนั้นเป็นผู้เสียหายโดยนิตินัย

จึงกล่าวได้ว่าบุคคลที่จะถือว่าเป็นผู้เสียหายตามกฎหมายซึ่งมีอำนาจดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดได้จะต้องผ่านหลักเกณฑ์ทั้งสามประการข้างต้น ปัญหาที่ถือว่าเป็นปัจจัยสำคัญสำหรับหัวข้อวิจัยนี้ คือ บุคคลนั้นต้องเป็นผู้เสียหายโดยนิตินัยโดยเฉพาะสตรีที่เป็นผู้เสียหายนั้น ต้องถูกกระทบกระเทือนโดยตรงจากบทบัญญัติของกฎหมายเอง สาเหตุมาจากผู้ชักกฎหมายหรือผู้ปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมายได้ใช้กฎหมายโดยเคร่งครัดและเป็นผลจากการวินิจฉัยปัญหากฎหมายซึ่งเป็นเหตุให้กระทบถึงสิทธิของผู้เสียหายสตรีโดยเฉพาะ

การพิจารณาว่าบุคคลนั้นเป็นผู้เสียหายโดยนิตินัย กรณีที่สตรีเป็นผู้เสียหายนั้น ต้องพิจารณาว่าบุคคลนั้นสมควรได้รับการคุ้มครองตามกฎหมายในฐานะผู้เสียหายหรือไม่ ศาลฎีกาถือว่าในกรณีต่อไปนี้ แม้บุคคลนั้นจะได้รับความเสียหายโดยตรงจากการกระทำความผิดอาญาก็ไม่ใช่ผู้เสียหาย⁹ กล่าวคือบุคคลนั้นมีส่วนร่วมในการกระทำความผิดเสียเอง เช่น สัมผัสใจวิวาททำร้ายกันหรือบุคคลนั้นมีส่วนก่อให้เกิดความผิดและตนได้รับความเสียหายเอง ส่วนประการสุดท้ายคือบุคคลนั้นยินยอมให้มีการกระทำผิดต่อตน เช่น

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 954/2502 วินิจฉัยว่าหญิงยอมให้ผู้อื่นทำให้ตนแท้งลูกนั้น ถือว่าหญิงนั้นมีส่วนร่วมในการกระทำความผิดด้วย จึงไม่ใช่ผู้เสียหายตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 2 (4) และแม้หญิงนั้นจะถึงแก่ความตายลง บิดาของหญิงนั้นก็ไม่มีสิทธิที่จะฟ้องผู้ทำให้หญิงแท้งลูกได้

⁸ สุรศักดิ์ ลิขสิทธิ์วัฒนกุล, ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาฉบับอ้างอิง, พิมพ์ครั้งที่ 1 (กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2540), หน้า 29.

⁹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 30.

สรุปได้ว่าการที่จะเป็นผู้เสียหายตามกฎหมายนั้นต้องเป็นผู้ที่ไม่มีส่วนในการยินยอมแห่งการกระทำนั้นด้วยคือ การกระทำความผิดฐานนั้นจะถือว่าเป็นความผิดต้องกระทำไปโดยครบโครงสร้างความรับผิดในทางอาญา ได้แก่

- 1) กระทำไปครบองค์ประกอบที่กฎหมายบัญญัติ
- 2) การกระทำไม่มีกฎหมายยกเว้นความผิด
- 3) การกระทำนั้นไม่มีกฎหมายยกเว้นโทษ¹⁰

กล่าวอีกนัยหนึ่งบุคคลจะรับโทษทางอาญาต้องเป็นไปตามโครงสร้างความรับผิดทางอาญาที่กล่าวมา ตัวอย่างเช่น ความรับผิดฐานข่มขืนกระทำชำเรา นั้น ผู้กระทำต้องกระทำไปโดยครบองค์ประกอบที่กฎหมายบัญญัติกล่าวคือ มีผู้กระทำและกระทำไปครบองค์ประกอบของกฎหมายคือมีการกระทำชำเราและการกระทำชำเราต้องมีความหมายถึงชายนำเอาอวัยวะเพศสอดใส่เข้าไปในอวัยวะเพศของหญิงจึงจะเป็นความผิดสำเร็จ สำหรับกรณีนี้ถือว่าเป็นปัญหาประการแรกที่ทำให้เจ้าพนักงานสอบสวนต้องสอบข้อเท็จจริงให้ได้ว่า หญิงนั้นถูกกระทำถึงขั้นใด มิฉะนั้นแล้วก็จะไม่มีความผิดฐานข่มขืนกระทำชำเราสำเร็จ เช่น จำเลยนุ่งผ้าขาวม้ายืนอยู่ข้างรั้วบ้าน เมื่อจำเลยเดินเข้าบ้านมาถึงประตูห้องนอน จำเลยแอบมากอดผู้เสียหายและพูดขอกระทำชำเรา ผู้เสียหายร้องขึ้นจำเลยเอามือปิดปากผู้เสียหายกดผู้เสียหายนอนลงที่พื้นเรือนและขึ้นคร่อมเอาหัวเข้ากอดไว้ที่ต้นขา ขณะนั้นผู้เสียหายนอนหงายนุ่งกระโจมอกอยู่ จำเลยก้มลงกอดที่แก้ม และถลกผ้าขึ้นขึ้นจากด้านล่าง ผู้เสียหายตื่นอย่างแรงจนหลุดแล้ววิ่งร้องให้ลงเรือนไป ดังนี้ ศาลฎีกาเห็นว่าลักษณะการกระทำของจำเลยดังกล่าวยังไม่อยู่ในวิสัยที่จำเลยจะกระทำชำเราผู้เสียหายได้ การกระทำของจำเลยยังไม่เป็นความผิดฐานพยายามข่มขืนกระทำชำเรา คงเป็นความผิดเพียงฐานกระทำอนาจาร¹¹ ด้วยเหตุนี้เองเมื่อหญิงมาแจ้งความกับเจ้าพนักงานตำรวจนั้น จึงมีความจำเป็นที่เจ้าพนักงานต้องทำการสอบสวนโดยละเอียดถึงการกระทำของจำเลยทุกขั้นตอน

ปัญหาต่อไปมีว่า กรณีบุคคลซึ่งยินยอมให้ผู้อื่นกระทำโดยปกติในกฎหมายอาญาของไทย ความยินยอมไม่มีความสำคัญที่จะทำให้การกระทำนั้นเป็นความผิดหรือไม่เป็นความผิด เพราะกฎหมายอาญามีวัตถุประสงค์ในการลงโทษผู้กระทำผิดเพื่อป้องกันความเสียหายต่อชุมชน ได้มุ่งคุ้มครองแต่ความเสียหายของเอกชน และในประมวลกฎหมายอาญาไม่ได้บัญญัติในเรื่องความยินยอมของผู้เสียหายไว้เป็นเหตุยกเว้นความผิด เช่น การป้องกัน

¹⁰ เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์, กฎหมายอาญาภาค 1, พิมพ์ครั้งที่ 3 แก้ไขเพิ่มเติม (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2536), หน้า 13.

¹¹ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1685/2516.

โดยชอบด้วยกฎหมาย¹² แต่ในเรื่องความยินยอมนี้มีหลักกฎหมายทั่วไปซึ่งเป็นที่ยอมรับของนานาประเทศว่า “ความยินยอมไม่ถือว่าเป็นความผิด (Volenti non fitinjuria)”¹³ มีปัญหาว่าความผิดทางอาญาของเราได้นำหลักดังกล่าวนี้มาใช้หรือไม่ เมื่อพิจารณาจากบทบัญญัติตามประมวลกฎหมายอาญาแล้ว ความผิดบางประเภทต้องกระทำโดยปราศจากความยินยอมของผู้เสียหาย¹⁴ หรือโดยสภาพความผิดแล้วจะเกิดขึ้นต่อเมื่อผู้เสียหายไม่ยินยอม เช่น ความผิดฐานลักทรัพย์ ความผิดฐานโกงเจ้าหนี้ ความผิดฐานยักยอก ความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์หรือความผิดฐานบุกรุก เป็นต้น¹⁵ จึงจะถือว่าการกระทำนั้นเป็นความผิด ความยินยอมของผู้เสียหายจึงมีความสำคัญที่ทำให้การกระทำนั้นเป็นความผิดหรือไม่

ความผิดฐานข่มขืนกระทำชำเรา ตามวรรคแรกถ้าไม่ได้กระทำต่อหน้าธารกำนัล และมีได้กระทำแก่เด็กหรือบุคคลตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 285 เป็นความผิดอันยอมความได้¹⁶ การเป็นความผิดอันยอมความได้มีผลโดยเฉพาะอย่างยิ่งในกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เป็นต้นว่าการดำเนินคดีในความผิดอาญาอันยอมความได้นั้นเจ้าพนักงานจะดำเนินการได้ต่อเมื่อได้มีการร้องทุกข์โดยผู้เสียหายแล้ว¹⁷ และหากผู้เสียหายถอนคำร้องทุกข์คดีก็จะเป็นอันตกไปทันทีไม่ว่าคดีจะอยู่ในชั้นใด¹⁸ นอกจากนั้นคดีความผิดอันยอมความได้นั้นจะต้องมีการร้องทุกข์ภายใน 3 เดือนมิฉะนั้นคดีเป็นอันขาดอายุความ¹⁹ ซึ่งต่างจากความผิดอาญาแผ่นดินที่ไม่ได้อยู่ในหลักเกณฑ์ดังกล่าว²⁰

¹² ประมวลกฎหมายอาญา, มาตรา 68.

¹³ กิตติ บุศยพลากร, “ผู้เสียหายในคดีอาญา,” (วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2523), หน้า 62.

¹⁴ ประมวลกฎหมายอาญา, มาตรา 276, มาตรา 278, มาตรา 283 และมาตรา 284 เป็นต้น.

¹⁵ กิตติ บุศยพลากร, “ผู้เสียหายในคดีอาญา,” หน้า 62.

¹⁶ ประมวลกฎหมายอาญา, มาตรา 281.

¹⁷ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา, มาตรา 121.

¹⁸ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา, มาตรา 39.

¹⁹ ประมวลกฎหมายอาญา, มาตรา 96.

²⁰ คณิต ฌ นคร, ประมวลกฎหมายอาญาหลักกฎหมายและพื้นฐานการเข้าใจ, พิมพ์ครั้งที่ 5 (กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์นิติธรรม, 2538), หน้า 190.

ด้วยเหตุผลตามที่กล่าวมาข้างต้นนี้เอง ไม่ว่าจะป็นกรณีที่ผู้รักษากฎหมายจำต้องคำนึงถึงหลักเกณฑ์เกี่ยวกับองค์ประกอบความผิดทางอาญาเป็นสำคัญว่าผู้กระทำได้กระทำไปเป็นความผิดหรือไม่ หรือการกระทำนั้นขาดองค์ประกอบความผิดหรือไม่ หรือผู้ถูกกระทำเองยินยอมให้กระทำด้วยหรือไม่ เนื่องจากความผิดฐานนี้เองต้องกระทำโดยปราศจากความยินยอมของผู้เสียหาย และที่สำคัญคือ ความผิดฐานนี้เองโดยปกติเป็นความผิดอัน ยอมความได้ (ช้อยกเว้น ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 281) ซึ่งเจ้าพนักงานตำรวจผู้มีหน้าที่สอบสวนเมื่อได้รับการแจ้งความดำเนินคดีจากผู้เสียหายซึ่งเป็นสตรีในความผิดฐาน ข่มขืนกระทำชำเรา หรือความผิดเกี่ยวกับเพศ จำต้องดำเนินการสอบสวนด้วยความละเอียด รอบคอบ เพื่อให้ทราบถึงข้อเท็จจริงแห่งคดี ทั้งนี้เพื่อให้การสอบสวนถูกต้องตามกฎหมายโดยคำนึงถึงหลักเกณฑ์ต่างๆ ดังที่กล่าวมา เช่น ต้องสอบสวนเพื่อให้ทราบว่าสตรีผู้นั้นเป็น ผู้เสียหายตามกฎหมายหรือไม่ ในทางปฏิบัติบ่อยครั้งที่เจ้าพนักงานสอบสวนจะสอบสวนหรือถามถึงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นเพื่อให้แน่ใจว่าหญิงนั้นไม่ได้ยินยอมในความผิดฐานนั้น เพราะถ้าได้ความว่าหญิงนั้นยินยอมให้ชายชำเราก็ไม่เป็ความผิดเพราะกฎหมายอาญาของไทยไปยอมรับในหลักที่ว่า “ความยินยอมไม่ถือว่าเป็นความผิด”²¹ นับว่าบทบัญญัติของกฎหมายเองเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้หญิงที่มาแจ้งความดำเนินคดีรู้สึกอาย ขายหน้า และไม่ต้องการที่จะมาเล่าเหตุการณ์ที่เลวร้ายซึ่งเกิดขึ้นกับตน โดยคำถามที่เหยียดหยามดูหมิ่นศักดิ์ศรี เช่น เจ้าพนักงานสอบสวนถามว่า “คุณยินยอมเขาหรือไม่” เป็นต้น หรือแม้กระทั่งการสอบสวนถึงข้อเท็จจริงว่าอวัยวะเพศของชายได้ล่วงล้ำเข้าไปในช่องคลอดหรือไม่ เพียงใด จึงนับได้ว่าเหตุผลเหล่านี้เป็นการกระทบกระเทือนถึงสิทธิเสรีภาพของสตรีที่ตกเป็นผู้เสียหายอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ไม่ว่าจะการกระทำเช่นนั้นจะเป็นการกระทำไปโดยจงใจหรือไม่จงใจของเจ้าพนักงานสอบสวนนั่นเอง

2.2 สิทธิของผู้ต้องหาและผู้เสียหายสตรีในคดีความผิดทั่วไปและความผิดเกี่ยวกับเพศ

เมื่อกล่าวถึงคำว่า “สิทธิ” คนส่วนมากยังมีความเข้าใจความหมายของคำ ๆ นี้แตกต่างกัน อย่างไรก็ตาม ใดก็ได้มีผู้ให้ความหมายไว้ดังนี้

ความหมายของสิทธิตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พุทธศักราช 2525 หมายถึงอำนาจหน้าที่จะกระทำการใด ๆ ได้อย่างอิสระ โดยได้รับการรับรองจากกฎหมาย

²¹ สำนักงานแผนงานและงบประมาณ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ, สรุปการประเมินผลการปฏิบัติงานของพนักงานสอบสวนหญิง, (เอกสารอัดสำเนา, ม.ป.ป.).

สิทธิ หมายถึง การที่บุคคลจะพึงกระทำได้ภายในขอบเขตของกฎหมาย กล่าวอีกนัยหนึ่งสิทธิของบุคคลจะต้องมีกฎหมายรับรองหรือยอมรับให้²²

สิทธิ หมายถึง ประโยชน์ที่กฎหมายรับรองและคุ้มครองให้²³

ศาสตราจารย์หยุด แสงอุทัย ได้สรุปความหมายของคำว่า “สิทธิ” ไว้สองนัยคือนัยแรก สิทธิ หมายถึง อำนาจที่กฎหมายให้แก่บุคคลในอันที่จะมีเจตจำนง และนัยที่สอง สิทธิ หมายถึง ประโยชน์ที่กฎหมายคุ้มครองให้²⁴

จากความหมายของคำว่า “สิทธิ” ที่กล่าวมาข้างต้น จะเห็นได้ว่าสิทธิของบุคคลจะเกิดขึ้นได้จะต้องมีกฎหมายให้การรับรอง ดังสิทธิของผู้ต้องหาและผู้เสียหายไม่ว่าจะเป็นชายหรือหญิง หรือไม่ว่าจะเป็นคดีในความผิดทั่วไปหรือความผิดเกี่ยวกับเพศก็ตาม จะต้องมียกกฎหมายให้การรับรอง สิทธิของบุคคลมีกฎหมายให้การรับรองไว้มากมาย เช่น

สิทธิตามกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ในกรณีที่เป็นผู้ต้องหาหรือผู้เสียหายในคดีอาญา

- (ก) สิทธิที่จะมีล่ามโดยรัฐเป็นผู้จัดหา
- (ข) สิทธิที่จะได้รับการปล่อยชั่วคราว
- (ค) สิทธิที่จะได้รับการฝากขังในสถานที่อื่นนอกเหนือจากเรือนจำ
- (ง) สิทธิที่จะได้รับจัดหาทนายโดยรัฐ

สิทธิตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ในกรณีที่เป็นผู้ต้องหา

- (ก) สิทธิที่ได้รับการแจ้งว่าถูกจับ โดยจะต้องได้รับทราบถึงรายละเอียดแห่งการจับกุม
- (ข) สิทธิที่ได้รับโอกาสแจ้งให้ญาติหรือผู้ซึ่งตนไว้วางใจทราบว่าจะถูกจับในโอกาสแรก

- (ค) สิทธิที่ได้รับการตรวจสอบเหตุจำเป็นในการควบคุมโดยศาล
- (ง) สิทธิที่จะมีทนายหรือผู้ซึ่งตนไว้วางใจเข้าฟังการสอบสวนของตน

²² วิชา มหาคุณ, “ผลกระทบของกฎหมายที่ไม่เป็นธรรมต่อสิทธิของประชาชนในกระบวนการยุติธรรม,” วารสารนิติศาสตร์ ปีที่ 11 ฉบับที่ 4 (2524) : 564.

²³ วิชา มหาคุณ, กฎหมายรัฐธรรมนูญ, (กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัย - ธรรมศาสตร์, 2521), หน้า 200.

²⁴ หยุด แสงอุทัย, ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับกฎหมายทั่วไป (กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2523), หน้า 187.

- (จ) สิทธิที่จะได้รับการตรวจสอบคำให้การของตนและเอกสารประกอบ
- (ฉ) สิทธิที่จะได้รับการปล่อยชั่วคราว
- (ญ) สิทธิที่จะได้รับค่าทดแทนความเสียหายจากการดำเนินคดี หากปรากฏว่าตนมิได้เป็นผู้กระทำความผิดหรือการกระทำของตนไม่เป็นความผิดในกรณีที่เป็นผู้เสียหาย
- (ช) สิทธิที่จะคัดสำเนาคำให้การของตนและเอกสารประกอบ
- (ฉ) สิทธิที่จะได้รับค่าเสียหายอันเนื่องจากการกระทำความผิดทางอาญาจากรัฐ²⁵

ดังจะเห็นได้ว่าสิทธิต่าง ๆ ที่กล่าวมาทั้งหมดข้างต้นนั้น เป็นการที่กฎหมายรับรองสิทธิให้แก่บุคคลทั่วไป ไม่ว่าจะบุคคลนั้นจะเป็นเด็กหรือผู้ใหญ่ เป็นชายหรือเป็นหญิง อันอาจจะมาจากเหตุผลที่ว่ารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มาตรา 30 บัญญัติว่า

“บุคคลย่อมเสมอกันในกฎหมายและได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน ชายและหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกัน

การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคลเพราะเหตุแห่งความแตกต่างในเรื่องถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา เพศ อายุ สภาพทางกายหรือสุขภาพ สถานะของบุคคล ฐานะทางเศรษฐกิจหรือสังคม ความเชื่อทางศาสนา การศึกษาอบรม หรือความคิดเห็นทางการเมืองอันไม่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ จะกระทำมิได้....”

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าจะไม่อาจปฏิเสธความเท่าเทียมกันของชายและหญิงตามที่กล่าวข้างต้น แต่มิใช่หมายความว่าชายและหญิงจะต้องได้รับการปฏิบัติเหมือนกันทุกประการ เพราะว่าโดยธรรมชาติแล้วหญิงไม่มีความแข็งแกร่งทั้งในด้านร่างกายและจิตใจเท่าเทียมกับชาย อีกทั้งเพศยังเป็นตัวแปรสำคัญในการกำหนดสิทธิ อำนาจและหน้าที่

ในเรื่องความแตกต่างระหว่างชายและหญิงนั้น มีนักมานุษยวิทยาที่มีชื่อเสียงท่านหนึ่งคือท่าน Margaret Mead ได้ทำการศึกษาโดยใช้ทฤษฎีความสัมพันธ์ระหว่างชายและหญิง และสรุปผลได้ดังนี้

²⁵ ณรงค์ ใจหาญ, “หลักประกันสิทธิของประชาชนในคดีอาญาใหม่ : ปัจจุบันและทศวรรษหน้า (2540 – 2550),” บทบัญญัติ เล่มที่ 53 ตอนที่ 2 (มิถุนายน 2540) : 66-74.

1. ความโกรธ หญิงจะสามารถควบคุมอารมณ์และการแสดงออกได้มากกว่าชาย โดยหญิงแสดงความก้าวร้าวออกทางวาจามากกว่าทางร่างกาย ส่วนชายจะแสดงออกทางร่างกายมากกว่า เช่น การทำร้ายร่างกาย เป็นต้น
2. การปรับตัว หญิงจะต้องใช้เวลาในการปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อมมากกว่าชาย และในบางกรณีไม่สามารถปรับตัวได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับกรอบเลี้ยงดู และขนบธรรมเนียมประเพณี
3. ความสุภาพ - หญิงจะมีความอ่อนน้อม เชื่อฟังยอมรับปฏิบัติตาม กฎเกณฑ์ สุภาพ และมีความเกรงใจมากกว่าชาย ส่วนชายชอบต่อต้าน ขัดขืน ไม่ยอมรับ กฎเกณฑ์ และข้อบังคับ
4. ความจำ หญิงจะมีความจำดีกว่าชาย โดยสามารถจดจำรายละเอียดเล็กๆ น้อยๆ ได้ดีกว่า
5. ความคิด หญิงจะมีความคิดลึกซึ้งกว่า บางครั้งคิดมากกว่าเหตุการณ์ในความเป็นจริง โดยเฉพาะคิดในด้านบวกเข้าข้างตนเอง
6. จิตใจ หญิงจะมีความเมตตา กรุณา มีความสงสาร เห็นอกเห็นใจ มากกว่าชาย โดยชายจะมีความเข้มแข็งกว่า สามารถวางเฉยได้ดีกว่า
7. ความคิดเชิงเปรียบเทียบ หญิงจะมีความคิดเชิงเปรียบเทียบ ความคิดแข่งขัน อัจฉริยะ รวมทั้งมองบุคคลอื่นในด้านลบมากกว่าชาย โดยชายจะมองสิ่งเหล่านี้เป็นเรื่องไร้สาระ
8. ความประหยัด หญิงจะมีจิตใจคับแคบ ตระหนี่ถี่เหนียว ประหยัด เก็บออม และคิดถึงอนาคตที่จะสร้างหลักฐานให้แก่ชีวิตมากกว่าชาย โดยชายจะมองอนาคตในระยะไกล
9. ความสุนทรีย์ หญิงจะมีความพิถีพิถันและมีความรู้สึกในเชิงสุนทรีย์มากกว่าชาย โดยจะเป็นคนช่างฝัน
10. ความอดทน หญิงจะมีความอดทนต่อความเจ็บปวดมากกว่าชาย
11. การสมาคม หญิงจะเห็นความสำคัญของการสมาคมกับบุคคลอื่นมากกว่าชาย โดยจะเป็นคนช่างฝัน
12. ความรัก หญิงจะเกิดความรักชั้นยาก แต่ถ้ารักแล้วจะจริงจังและยังยืนกว่า ส่วนชายจะเกิดความรู้สึกได้รวดเร็วและเสื่อมคลายง่ายกว่า
13. การตัดสินใจ หญิงจะมีการตัดสินใจที่ช้า มีความลังเลและหวาดกลัวว่าที่ตัดสินใจไปนั้นจะไม่ถูกต้อง โดยชายตัดสินใจได้เร็วกว่า
14. ความรู้สึกทางเพศ หญิงจะเกิดความรู้สึกทางเพศได้อย่างเชื่องช้า และสลายตัวอย่างเชื่องช้าด้วย ส่วนชายมีความต้องการทางเพศที่รุนแรง และก็หมดได้รวดเร็ว

15. การทำงาน หญิงชอบทำงานตามวิสัยแห่งเพศ เช่น งานเกี่ยวกับเด็ก งานที่ละเอียดไม่ชอบงานที่มีความรับผิดชอบสูง ๆ และจะทำงานเป็นหมู่คณะไม่ดีเท่าชาย ส่วนการทำงานของชายนั้น มักจะมีความมักใหญ่ใฝ่สูง มุ่งหวังความสำเร็จของชีวิตจากการทำงาน ไม่ชอบงานจำเจ มีความทะเยอทะยาน ต้องการเป็นหัวหน้างาน คิดว่าเกียรติของชายขึ้นอยู่กับงาน²⁶

จากผลสรุปความแตกต่างระหว่างชายและหญิงข้างต้น ทำให้เห็นได้ว่าชายและหญิงมีความแตกต่างกันหลายด้าน ไม่ว่าจะเป็นด้านร่างกาย จิตใจ ความคิด อุปนิสัยและต่อความรู้สึกทางเพศ เมื่อเป็นเช่นนี้ การปฏิบัติต่อชายและหญิงจึงไม่สามารถที่จะมีลักษณะเหมือนกันทุกประการ โดยเฉพาะในกรณีที่หญิงนั้นเป็นผู้ต้องหาหรือผู้เสียหายในคดีอาญา ซึ่งในที่นี้จะกล่าวถึงแต่เฉพาะในชั้นพนักงานสอบสวน เพราะอยู่ในขอบเขตของการวิจัย

จริงอยู่แม้ว่าเป้าหมายของการสอบสวนคดีอาญา ไม่ว่าจะเป็นคดีความผิดทั่วไปหรือความผิดเกี่ยวกับเพศก็คือการค้นหาความจริง แต่ในขณะที่เดียวกันการค้นหาความจริงก็ต้องคำนึงถึงสิทธิของผู้ที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะผู้ต้องหาและผู้เสียหายที่เป็นหญิง ดังนั้นการสอบสวนอันเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการยุติธรรมควรจะต้องมีวิธีการค้นหาความจริงโดยมิให้ผู้ต้องหาและผู้เสียหายที่เป็นหญิงซึ่งโดยปกติแล้วมีความอ่อนไหว ถูกกระทบกระเทือนทางด้านจิตใจ โดยเฉพาะความผิดเกี่ยวกับเพศ ดังนั้น ถ้าการสอบสวนได้คำนึงถึงสภาวะจิตใจของผู้ที่ถูกสอบสวน ก็จะสามารถค้นหาความจริงได้อย่างมีประสิทธิภาพ

หากจะพิจารณาถึงกระบวนการสอบสวนเพื่อที่จะค้นหาความจริงในปัจจุบัน จะพบว่า เป็นกระบวนการที่ไม่เหมาะสมที่จะปฏิบัติต่อหญิง อีกทั้งยังไม่สามารถคุ้มครองสิทธิและสถานภาพของหญิงอันควรได้รับการดูแลเป็นพิเศษ กล่าวคือปัจจุบันกระบวนการสอบสวนผู้ต้องหาและผู้เสียหายที่เป็นหญิงไม่มีความแตกต่างกับผู้ต้องหาและผู้เสียหายที่เป็นชาย และในบางกรณีดูคล้ายกับว่าพนักงานสอบสวนจะมุ่งเน้นให้ความเป็นธรรมไปที่ฝ่ายผู้ต้องหาเพียงฝ่ายเดียว โดยไม่คำนึงถึงสภาพผู้เสียหายที่เป็นหญิงโดยเฉพาะความผิดเกี่ยวกับเพศ อีกทั้งกระบวนการสอบสวนยังเปิดโอกาสให้พนักงานสอบสวนกระทำการบางอย่างอันก่อให้เกิดความอับอาย และสร้างความทุกข์ทรมานทางอารมณ์และจิตใจอย่างร้ายแรงต่อหญิง โดยไม่คำนึงถึงสถานภาพ มนุษยธรรม หรือหลักจิตวิทยา ซึ่งอาจจะมาจากเหตุผลที่ว่าพนักงานสอบสวนมีทัศนคติว่าไม่มีความแตกต่าง ไม่ว่าผู้ต้องหาและผู้เสียหายจะเป็นชายหรือหญิง โดยลืมนึกถึงว่าผู้

²⁶ นวลจันทร์ ทัศนชัยกุล, การกระทำผิดของหญิง (กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2529) , หน้า 68-70.

เสียหายในคติความผิดเกี่ยวกับเพศซึ่งโดยมากจะเป็นหญิงนั้น ได้รับผลกระทบกระเทือนทางร่างกาย จิตใจ และอารมณ์ อีกทั้งแนวทางปฏิบัติไม่มีความยืดหยุ่นพอสำหรับผู้ต้องหาและผู้เสียหายที่เป็นหญิง และถ้าเกิดกรณีดังกล่าวขึ้น ถ้าผู้เสียหายที่เป็นหญิงไม่มีความหนักแน่นพอก็จะเกิดความไม่เชื่อมั่นต่อการสอบสวน รวมถึงกระบวนการยุติธรรมในขั้นตอนอื่น ๆ และในที่สุดก็จะไม่ให้ความร่วมมือในการดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิด อันเป็นผลให้การพิสูจน์ความผิดเป็นไปได้โดยยากลำบาก

ด้วยเหตุดังกล่าวข้างต้น หญิงที่ตกเป็นเหยื่อจึงต้องได้รับการดูแลช่วยเหลือเป็นพิเศษ ทั้งนี้โดยคำนึงถึงสภาพร่างกายและจิตใจ และถ้าเป็นไปได้พนักงานสอบสวนต้องเปลี่ยนแปลงวิธีการสอบสวนโดยไม่ขัดต่อกฎหมาย เช่น อาจจะใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่มาช่วยในการสอบสวน โดยคำนึงถึงประโยชน์อันสูงสุดของหญิงและขณะเดียวกันต้องสอดคล้องกับความยุติธรรมที่พึงได้รับ เพื่อให้หลักการค้นหาความจริงในคดีอาญาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพมากที่สุด

ในคติความผิดเกี่ยวกับเพศ พนักงานสอบสวนยังคงใช้วิธีการดำเนินคดีด้วยมาตรการและทัศนคติที่ไม่แตกต่างไปจากการดำเนินคดีอาญาประเภทอื่น กล่าวคือผู้เสียหายที่เป็นหญิงจะต้องเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมที่ละขั้นตอนตามลำดับ ซึ่งแต่ละองค์กรก็จะมีการทำงานอย่างเป็นเอกเทศโดยเริ่มที่ผู้เสียหายจะต้องร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวนที่สถานีตำรวจ เมื่อพนักงานสอบสวนทำการสอบปากคำและจดบันทึกคำให้การโดยละเอียดเสร็จแล้ว หญิงก็จะถูกส่งไปรักษาตัวที่สถานพยาบาล หรือหาร่องรอยการทำร้าย เพื่อใช้เป็นพยานหลักฐานในการดำเนินคดีต่อไป นอกเหนือจากการสอบสวนของพนักงานสอบสวนดังกล่าวข้างต้นแล้ว ในบางกรณีพนักงานอัยการซึ่งมีอำนาจตามกฎหมายที่จะให้พนักงานสอบสวนทำการสอบปากคำของผู้เสียหาย เพื่อให้ได้ข้อเท็จจริงเพิ่มเติมรวมถึงการให้พนักงานสอบสวนนำตัวผู้เสียหายมาพบเพื่อซักถามข้อเท็จจริงด้วยตนเอง ซึ่งเมื่อผู้เสียหายได้รับการถามหลายครั้งอาจจะทำให้เกิดความรู้สึกว่าเป็นการตอกย้ำให้ตนต้องนึกถึงเรื่องราวที่แสนเจ็บปวดอีกครั้งเพื่อที่จะตอบคำถามซ้ำแล้วซ้ำอีก จึงนับว่าเป็นการสร้างผลกระทบกระเทือนต่อจิตใจของผู้เสียหายเป็นอย่างมาก อีกทั้งการตั้งคำถาม พนักงานสอบสวนและพนักงานอัยการส่วนมากยังไม่มีความชำนาญทางด้านจิตวิทยาและเทคนิคการใช้ภาษาอย่างเพียงพอ บางกรณีกระทบกระเทือนจิตใจผู้เสียหายเป็นอย่างมากถึงขนาดเลิกความตั้งใจที่จะดำเนินคดีต่อไป

เมื่อพิจารณาถึงการสอบสวนอันมีระเบียบของเจ้าพนักงานตำรวจที่ใช้เป็นหลักในการปฏิบัตินั้น พบว่า มีลักษณะเช่นเดียวกับที่ปฏิบัติกันคดีอาญาอื่น เช่น การสอบสวนหญิงมัก

เป็นไปโดยเปิดเผยและกระทำในสถานที่ที่ไม่เป็นส่วนตัวและไม่เหมาะสมในการแสดงอารมณ์ของเหยื่อ เช่น เกิดความอาย กลัว โกรธ และเครียด อีกทั้งไม่แน่ใจว่าเรื่องที่เล่าไปนั้นจะเป็นความลับที่พึงจะอยู่ในสำนวนการสอบสวนเท่านั้น ดังนั้น การตอบคำถามของผู้เสียหายจึงเกิดความกังวลอันอาจจะทำให้คำตอบที่ได้คลุมเครือไม่ชัดเจนเพราะเกิดจากความอับอาย จึงเป็นสาเหตุให้การสอบสวนคดีเกี่ยวกับความผิดทางเพศต้องใช้เวลายาวนานในการอธิบายให้พนักงานสอบสวนบันทึกปากคำ ในบางคดีอาจจะต้องใช้เวลา 3-4 วัน

แม้รัฐธรรมนูญจะบัญญัติว่า "ชายและหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกัน" แต่ในรายละเอียดของกฎหมายบางฉบับ เช่น พระราชบัญญัติ ประกาศ กฎ และระเบียบปฏิบัติที่ออกโดยกระทรวง ทบวง กรมต่าง ๆ อาจจะต้องมีแนวทางการปฏิบัติที่มีลักษณะไม่เหมือนกันในด้านแตกต่างระหว่างเพศ ดังจะเห็นได้จากกฎหมายว่าด้วยแรงงานและสวัสดิการสังคม อันประกอบด้วยพระราชบัญญัติหลายฉบับ เช่น พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พุทธศักราช 2541 ซึ่งมีกำหนดรายละเอียดแรงงานชายและหญิงไว้แตกต่างกัน โดยบัญญัติการใช้แรงงานหญิงไว้ในหมวด 3 ในมาตรา 38-43 ส่วนกฎหมายและระเบียบปฏิบัติที่ว่าด้วยการสอบสวนในชั้นพนักงานสอบสวนนั้นจะวิเคราะห์ถึงรายละเอียดต่อไป

2.3 กฎหมายที่ใช้บังคับกรณีที่สตรีตกเป็นผู้ต้องหาและผู้เสียหายในชั้นพนักงานสอบสวน

รัฐธรรมนูญและประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ตลอดจนระเบียบและคำสั่งต่าง ๆ ของกรมตำรวจโดยส่วนใหญ่ บัญญัติขึ้นใช้บังคับกับบุคคลโดยทั่วไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งสิทธิของผู้ต้องหาและผู้เสียหายนั้นจะเป็นไปในลักษณะเดียวกันโดยไม่มีแบ่งแยกเพศชายและหญิงเอาไว้ อย่างไรก็ตามแม้ชายและหญิงจะได้รับความคุ้มครองอย่างเสมอภาคกันในกฎหมายและมีสิทธิเท่าเทียมกันก็ตาม แต่ในความเป็นจริง ก็เป็นที่ยอมรับกันว่าหญิงนั้นเป็นเพศที่มีความอ่อนแอกว่า ต้องการความละเอียดอ่อนมากกว่า รวมถึงได้รับการปฏิบัติที่แตกต่างไปจากบุรุษด้วย นอกจากนี้ยังปรากฏว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีได้บัญญัติไว้ชัดเจนว่า จะต้องใช้มาตรการทุกอย่างที่เหมาะสมเพื่อเลิกกฎหมาย ประเพณี กฎ และการปฏิบัติบรรดามีที่เลือกปฏิบัติต่อหญิง และจัดให้มีการคุ้มครองทางกฎหมายที่พอเพียงในด้านสิทธิเท่าเทียมแก่ชายและหญิง กล่าวโดยเฉพาะ คือ หลักแห่งความเท่าเทียมใน

สิทธิจะต้องตราไว้ในรัฐธรรมนูญหรือไม่ก็มีหลักกฎหมายประกันสิทธิไว้ด้วย²⁷ ทั้งนี้เพื่อให้สตรีได้รับความคุ้มครองอย่างแท้จริงไม่ว่าจะเป็นในทางทฤษฎีหรือในทางปฏิบัติ ตามที่ได้กล่าวมาแล้วว่าความเสมอภาคของชายและหญิง หรือความเสมอภาคกันในกฎหมายของทุกคนจะถูกบัญญัติไว้ในกฎหมายรัฐธรรมนูญแล้วก็ตาม แต่ยังคงพบว่าเมื่อสตรีที่เป็นผู้ต้องหาหรือเป็นผู้เสียหายมาอยู่ในชั้นพนักงานสอบสวน กฎหมายหรือกฎระเบียบต่าง ๆ ไม่ได้คุ้มครองสิทธิของสตรีหรือปฏิบัติต่อสตรีอย่างถูกต้องโดยธรรม

2.3.1 ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

โดยทั่วไปประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาถือเป็นกฎหมายวิธีสบัญญัติซึ่งบัญญัติขึ้นไว้สำหรับใช้ในทางปฏิบัติเกี่ยวกับการดำเนินคดีอาญาในทุกขั้นตอนของกระบวนการยุติธรรม ไม่ว่าจะเป็น ตำรวจ อัยการ และศาล โดยทุกองค์การที่กล่าวมาต้องคำนึงถึงหลักและวิธีดำเนินคดีตามกฎหมายเป็นสำคัญ ทั้งนี้เนื่องมาจากประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามีหลักเกณฑ์คุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนไว้อย่างละเอียดทุกขั้นตอน แต่ถึงอย่างไรกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาก็ไม่ได้บัญญัติคุ้มครองสิทธิของสตรีไว้โดยเฉพาะเจาะจง หรือคุ้มครองสิทธิของเพศชายและหญิงไว้โดยตรง แต่ก็มีข้อยกเว้นในบางประการที่กฎหมายบัญญัติเอาไว้เป็นพิเศษหรืออาจกล่าวได้ว่าเป็นการบัญญัติขึ้นไว้สำหรับคุ้มครองสิทธิของสตรีไว้โดยเฉพาะหรือเป็นกรณีพิเศษ เช่น การค้นตัวผู้ต้องหาที่เป็นสตรี²⁸ กรณีที่จะพิสูจน์ว่ากฎหมายนั้นคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนไว้เพียงใด หรือมีหลักการที่จะคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของผู้ต้องหาและผู้เสียหายในชั้นตอนของพนักงานสอบสวนมีอยู่อย่างน้อยเพียงใดนั้นขึ้นอยู่กับหรือมีความสัมพันธ์กับรูปแบบของกระบวนการทางอาญาที่ยึดถือกันอยู่ 2 แบบใหญ่ ๆ ดังนี้²⁹

²⁷ สุदारัตน์ สุภาพิพัฒน์ กับคณะ และมาลี พฤกษ์พงษ์สวัสดิ์, การแสวงหาประโยชน์ทางเพศจากสตรีไทยกับปัญหาสิทธิมนุษยชนและสตรีและกฎหมาย (กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2527), หน้า 179.

²⁸ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา, มาตรา 85.

²⁹ ประธาน วัฒนวานิชย์, "ระบบความยุติธรรมทางอาญา : แนวความคิดเกี่ยวกับการควบคุมอาชญากรรมและกระบวนการนิติธรรม," วารสารนิติศาสตร์ ฉบับที่ 9 (กันยายน - พฤศจิกายน 2520) : 150-151.

ก. การควบคุมอาชญากรรม (The Crime Control Model) เป็นแบบที่รัฐมุ่งที่จะควบคุมหรือปราบปรามอาชญากรรมให้หมดไปจากสังคมให้มากที่สุด ซึ่งอาจจะมีสาเหตุมาจากสังคมของประเทศนั้น ๆ มีอาชญากรรมที่รุนแรง หรือมีอาชญากรรมเกิดขึ้นอยู่เป็นประจำการปราบปรามมุ่งที่จะลดอาชญากรรมโดยไม่ได้คำนึงถึงสิทธิเสรีภาพของประชาชนเป็นสำคัญ มักจะพบในประเทศที่กำลังพัฒนา เป็นต้น

ข. การยึดถือกฎหมายเป็นใหญ่ (The Due Process Model) เป็นแบบที่รัฐถือว่าการกระทำทุกขั้นตอนกระบวนการยุติธรรมจะต้องเป็นไปโดยชอบด้วยกฎหมาย เช่น การจับ การค้น เป็นต้น กล่าวคือ การกระทำของเจ้าพนักงานนั้นต้องกระทำไปโดยชอบมิฉะนั้นจะไม่สามารถดำเนินคดีกับผู้ต้องหาได้ ถือว่าเป็นการคุ้มครองสิทธิของประชาชนเป็นหลัก มักจะพบในประเทศที่พัฒนาแล้วเป็นส่วนใหญ่

ดังนั้น การนำกฎหมายที่บัญญัติอยู่มาบังคับใช้กับการคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาและผู้เสียหาย จึงเป็นไปตามแนวนโยบายของรัฐเป็นสำคัญซึ่งขึ้นอยู่กับว่ารัฐนั้นต้องการควบคุมอาชญากรรมหรือถือหลักนิติธรรมเป็นสำคัญ โดยเฉพาะการคุ้มครองสิทธิของผู้หาหานั้นถ้ารัฐใดกระทำโดยเคร่งครัดและถือว่าเป็นเรื่องสำคัญ รัฐนั้นจึงมีลักษณะสำคัญประการหนึ่งของกฎหมายสมัยใหม่ (Modern Law) ถือว่าเป็นพัฒนาการทางกฎหมายขึ้นมาเพื่อรองรับศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์³⁰ ซึ่งในรัฐธรรมนูญบัญญัติรับรองหลักการดังกล่าวไว้ เช่นกัน³¹ เมื่อเป็นเช่นนี้การรับรองในเรื่องสิทธิเสรีภาพหรือการคุ้มครองสิทธิของประชาชนก็จะมากขึ้น การปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานโดยเฉพาะพนักงานสอบสวนก็จำต้องปฏิบัติอย่างเคร่งครัดโดยระวังถึงการคุ้มครองสิทธิของประชาชนเป็นสำคัญด้วยและในกรณีนี้ก็จะรวมไปถึงการปฏิบัติต่อสตรีที่ตกเป็นผู้ต้องหาและผู้เสียหายก็จะได้รับการปฏิบัติอย่างถูกต้องและเป็นธรรมมากขึ้น ทั้งจากบทบัญญัติของกฎหมายและผู้รักษากฎหมายด้วย

โดยสรุปแล้วประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของไทยนั้นบัญญัติรับรองสิทธิของผู้ต้องหา และผู้เสียหายที่เป็นสตรีในชั้นพนักงานสอบสวนไว้เพียงประการเดียว คือ การค้นตัวผู้ต้องหาที่เป็นสตรีเท่านั้น นอกจากนั้นเป็นการบัญญัติรับรองและคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาและผู้เสียหายโดยไม่ได้กำหนดหรือแยกเพศชายหรือหญิงเอาไว้ จึงน่าจะกล่าวได้ว่ากฎหมายที่เป็นหลักปฏิบัติในการดำเนินคดีทางอาญาของไทยนั้นไม่ได้เห็นความสำคัญของ

³⁰ แสวง บุญเฉลิมวิภาส, หลักกฎหมายอาญา, พิมพ์ครั้งที่ 1 (กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2539), หน้า 15.

³¹ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540, มาตรา 28.

การปฏิบัติต่อสตรีตามแนวทางที่ถูกต้องหรือควรจะเป็นไว้เมื่อเป็นเช่นนี้สตรีที่ตกเป็นผู้ต้องหาและผู้เสียหายในคดีอาญาจึงไม่ได้รับความคุ้มครองและได้รับความเป็นธรรมตามที่ควรจะเป็น

2.3.2 ระเบียบและคำสั่งของกรมตำรวจ

การสอบสวนของพนักงานสอบสวนนั้นถือว่าเป็นขั้นตอนแรก ๆ ของกระบวนการยุติธรรมหรือเป็นขั้นตอนก่อนฟ้องร้อง (pre-trial stage) ซึ่งทำโดยเจ้าพนักงานสอบสวนซึ่งมีภาระหน้าที่ต่าง ๆ อย่างมาก และอาจทำให้เกิดความไม่รอบคอบในคดีขึ้นมาได้ ประกอบกับเจ้าพนักงานสอบสวนปฏิบัติหน้าที่ไม่ได้เป็นไปตามระเบียบเดียวกันซึ่งต่างคนต่างปฏิบัติตามแนวทางของตนเป็นหลักโดยยึดแนวจากประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเป็นหลักเท่านั้น ทำให้การปฏิบัติหน้าที่เกิดข้อขัดข้องหลายประการ กรมตำรวจจึงได้ออกระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดีขึ้นเพื่อให้ตำรวจทั่วราชอาณาจักรยึดเป็นแนวปฏิบัติเดียวกัน ซึ่งในที่นี้จะขอกล่าวเฉพาะระเบียบและคำสั่งที่มีความเกี่ยวข้องกับการดำเนินคดีกับสตรีที่เป็นผู้ต้องหาและผู้เสียหายเท่านั้น ซึ่งจะนำไปสู่กระบวนการสอบสวนสตรีไม่ว่าจะเป็นในฐานะผู้ต้องหาหรือ ผู้เสียหาย อันจะทำให้ทราบถึงหลักและวิธีการปฏิบัติที่น่าจะถือว่าเป็นปัญหาสำคัญที่ทำให้สตรีไม่ได้รับความเป็นธรรมจากกระบวนการยุติธรรมในที่สุด ซึ่งจะขอกล่าวถึงระเบียบและคำสั่งที่เกี่ยวข้องดังต่อไปนี้

1. ระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ในเรื่องการค้นในลักษณะที่ 4 ข้อที่ 70 ได้กำหนดถึงหลักเกณฑ์การค้นไว้ดังต่อไปนี้

การค้น แยกออกได้เป็น 2 ประการ คือ

1. การค้นตัวบุคคล
2. การค้นสถานที่

ข้อ 70 การค้นตัวบุคคล ที่ยังไม่ถูกจับในคดี จะต้องมีเหตุผลอย่างหนึ่งอย่างใดดังต่อไปนี้

(1) มีเหตุอันควรสงสัยว่า บุคคลนั้นมีสิ่งของในความครอบครอง เพื่อจะใช้ในการกระทำความผิด หรือ

(2) มีเหตุอันควรสงสัยว่า สิ่งของที่อยู่ในความครอบครองของบุคคลนั้นได้มาโดยการกระทำความผิด หรือ

(3) มีเหตุอันควรสงสัยว่า สิ่งของที่อยู่ในความครอบครองของบุคคลนั้นมีไว้เป็น
ความผิด

การค้นตัวบุคคลที่ถูกจับแล้ว ตรวจค้นได้โดยไม่ต้องอาศัยหลักตั้งกล่าวแล้ว
หากผู้ถูกตรวจค้นเป็นหญิง ต้องให้หญิงด้วยกันเป็นผู้ตรวจค้น

อย่างไรก็ตาม ทั้ง ๆ ที่พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจมีอำนาจตามกฎหมายที่จะ
ค้นได้เช่นดังที่กล่าวมานี้ก็ตาม ผู้ปฏิบัติจะต้องปฏิบัติด้วยความละมุนละม่อม และสถานที่ค้นให้
หาสถานที่ที่มีขีดตพอควรแก่สภาพแห่งท้องที่ เพื่อป้องกันมิให้ผู้ที่ถูกตรวจค้นได้รับความ
อับอาย

พบว่าระเบียบการตำรวจที่กำหนดอำนาจค้นและหลักเกณฑ์การค้นของ
เจ้าพนักงานตำรวจเอาไว้แบบกว้าง ๆ และทำนองเดียวกันกับประมวลกฎหมายวิธีพิจารณา
ความอาญา มาตรา 85 โดยมีได้วางรายละเอียดอื่น ๆ เอาไว้ ดังนั้น บางครั้งในทางปฏิบัติ เมื่อ
มีการสอบสวนถ้าไม่มีผู้หญิงทำการตรวจค้น พนักงานสอบสวนจะให้ผู้หญิงที่ตกเป็นผู้ต้องหา
แสดงความบริสุทธิ์ด้วยการแสดงพยานหลักฐานในเนื้อตัวร่างกายของตนเองออกมา แต่ถ้าการ
ฝ่าฝืนเจ้าพนักงานสอบสวนชายก็จะกระทำการค้นตัวผู้หญิงด้วยตนเอง นับว่าในทางปฏิบัติ
แล้วมักจะไม่ได้กระทำไปตามที่กฎหมายบัญญัติหรือตามที่ระเบียบวางไว้ สิทธิของสตรีที่ตก
เป็นผู้ต้องหามักจะถูกละเมิดอยู่เป็นประจำตามที่กล่าวมานั้นเอง

2. ระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ในเรื่องการควบคุมตัวที่สถานีตำรวจ ลักษณะที่ 6
ข้อที่ 139 ได้กำหนดถึงหลักเกณฑ์การควบคุมตัวไว้ที่สถานีตำรวจไว้ดังต่อไปนี้

การควบคุม คือ การควบคุมหรือกักขังผู้ถูกจับโดยพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ
ในระหว่างสืบสวนและสอบสวน³²

ข้อ 139 การควบคุมผู้ถูกจับไว้ที่สถานีตำรวจนั้น ตามปกติให้ควบคุมไว้ในห้อง
ควบคุม

หากผู้ต้องหาถูกควบคุมมีมากไม่สามารถจะนำเข้าควบคุมในห้องควบคุมได้ทั้งหมด
หรือมีเหตุจำเป็นอย่างอื่น เช่น ผู้ต้องหาเป็นหญิง และไม่มีห้องควบคุมซึ่งจัดไว้โดยเฉพาะ
เป็นต้น ให้นายตำรวจที่เป็นหัวหน้าผู้รับผิดชอบในสถานีตำรวจแห่งนั้น จัดสถานที่ควบคุมขึ้น
เป็นพิเศษเป็นการเฉพาะคราวได้

³² ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 2 (21).

สำหรับในทางปฏิบัติพนักงานสอบสวนมักจะนำหญิงที่ตกเป็นผู้ต้องหาควบคุมตัวไว้ในห้องควบคุมที่มีลักษณะแยกกันอยู่ โดยมีลูกกรงกันสำหรับผู้ต้องหาชายและหญิงและไม่มีที่ปิดล้อมตายตัวหรือแยกห่างออกไปจากกัน กล่าวคือ ห้องที่ผู้ต้องขังหญิงถูกขังอยู่เป็นห้องที่อยู่ในบริเวณเดียวกันกับผู้ต้องขังชาย ซึ่งรวมอยู่ตรงกลางและมีทางเดินล้อมรอบ เมื่อผู้ต้องหาหญิงไปอาบน้ำ ผู้ต้องหาชายสามารถแอบดูได้ และเกิดการข่มขืนกระทำชำเรากันขึ้นในห้องควบคุมสถานีตำรวจ³³ นั่นเอง จะเห็นได้ว่าในทางปฏิบัติหรือในความเป็นจริงแล้วการควบคุมตัวผู้ต้องหาหญิงเองโดยสภาพก็เป็นปัญหาประการหนึ่งที่ทำให้สิทธิของผู้ต้องหาหญิงไม่ได้รับความเป็นธรรมจากการกระบวนการยุติธรรมอย่างเห็นได้ชัดและยังคงอยู่ในภาวะอันตรายต่อสภาพแวดล้อมที่จะเกิดขึ้นอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

3. คำสั่งกรมตำรวจที่ 514/2537 ลงวันที่ 13 พฤษภาคม 2537 เรื่องแนวทางปฏิบัติและหน้าที่ของพนักงานสอบสวนหญิงให้รับผิดชอบคดีอาญาที่มีข้อหาว่าสตรีกระทำความผิดและคดีอาญาที่สตรีเป็นผู้เสียหายในความผิดเกี่ยวกับเพศ และคดีอาญาที่อยู่ในอำนาจของศาลเยาวชนและครอบครัวตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัว และวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พุทธศักราช 2534 โดยคำสั่งดังกล่าวเป็นผลสืบเนื่องมาจากการประชุมเชิงปฏิบัติการเรื่อง "สตรีกับการพัฒนา" ซึ่งคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานสตรีแห่งชาติ สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี ได้ร้องขอให้หน่วยงานต่าง ๆ ในกระบวนการยุติธรรมและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ตระหนักและให้ความสำคัญต่อการพัฒนาสตรีอย่างแท้จริงและเปิดโอกาสให้สตรีแสดงความสามารถโดยไม่กีดกัน³⁴ โดยในส่วนของกรมตำรวจได้รับการร้องขอให้จัดพนักงานสอบสวนที่เป็นสตรีในกรณีสอบสวนสตรี เช่น คดีข่มขืนกระทำชำเรา เป็นต้น เพราะเห็นว่าสตรีนั้นมีความนุ่มนวลละเอียดอ่อนและเข้าใจถึงสภาพจิตใจของผู้เสียหายได้ดีกว่าบุรุษ ซึ่งจะทำให้การสอบสวนมีประสิทธิภาพและเป็นธรรมต่อผู้เสียหายมากยิ่งขึ้น

4. คำสั่งกรมตำรวจที่ 15/2540 ลง วันที่ 3 มกราคม 2540 เรื่อง ให้ปฏิบัติตามนโยบายของกรมตำรวจ โดย พลตำรวจเอกประชา พรหมนอก อธิบดีกรมตำรวจได้กำหนดนโยบายหลัก 9 ประการ เพื่อให้ทุกหน่วยงานในสังกัดกรมตำรวจได้นำมาปฏิบัติและดำเนิน

³³ สมาคมบัณฑิตสตรีทางกฎหมายและสถาบันกฎหมายอาญาสำนักงานอัยการสูงสุด, "รายงานการเสวนาโต๊ะกลมเรื่องกระบวนการยุติธรรมกับเหยื่อคดีความผิดทางเพศ : ทำร้ายหรือค้ำครอง," บทบัณฑิตย เล่ม 53 ตอน 4 (ธันวาคม 2540) : 176.

³⁴ สำนักงานแผนงานและงบประมาณ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ, สรุปการประเมินผลการปฏิบัติงานของพนักงานสอบสวนหญิง, (เอกสารอัดสำเนา, ม.ป.ป.).

การให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 กล่าวโดยสรุปคือ เร่งพัฒนาบุคลากรของกรมตำรวจ โดยเฉพาะการให้ความสำคัญต่อการผลิตและการฝึก อบรม เพื่อให้ข้าราชการตำรวจมีความพร้อมทั้งความรู้ ความสามารถ ความประพฤติ ระเบียบ วินัย และมีจิตสำนึกที่รับผิดชอบต่อตนเองและสังคมส่วนรวม โดยเฉพาะแผนด้านอำนวยความสะดวกในการสืบสวนสอบสวนในส่วนที่เกี่ยวกับสตรีได้กำหนดตำแหน่งให้มีพนักงานสอบสวนหญิง ให้ทำหน้าที่ในบางคดีที่ไม่เหมาะสมกับพนักงานสอบสวนชาย เช่น ความผิดเกี่ยวกับเพศที่สตรีเป็นผู้เสียหาย คดีเยาวชนและครอบครัว เป็นต้น ไว้ในแผน นโยบายของกรมตำรวจ ด้วย พร้อมทั้งพัฒนาสถานีตำรวจ และหน่วยปฏิบัติงานหลักให้มีความพร้อมในการบริการประชาชน โดยเน้นการพัฒนางานบริการบนสถานีตำรวจ งานอำนวยความสะดวก ยุติธรรม งานสืบสวนสอบสวนและข้อมูลท้องถิ่น งานสายตรวจป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม งานประชาสัมพันธ์ ชุมชนและมวลชนสัมพันธ์ งานจราจร และปรับปรุงพัฒนาระบบการบริหารงานบุคคล โดยยึดหลักคุณธรรม เพื่อสร้างเสริมขวัญและกำลังใจและเป็นหลักประกันแห่งความมั่นคงก้าวหน้าในการรับราชการแก่ข้าราชการตำรวจที่มีความรู้ความสามารถและความประพฤติดี และควบคุมดูแลให้ผู้บังคับบัญชาปฏิบัติหน้าที่ราชการตามอำนาจหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพ และประพฤติตนอยู่ในกรอบวินัย เป็นที่รักใคร่ศรัทธาของประชาชน ให้ตำรวจเป็นที่พึ่งของประชาชน อย่างแท้จริง³⁵

โดยสรุปแล้วกฎหมายที่ใช้บังคับกรณีที่สตรีเป็นผู้ต้องหาและผู้เสียหายในชั้นพนักงานสอบสวนนั้น มีอยู่ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเพียงเรื่องเดียวคือการค้นตัวผู้ต้องหาที่เป็นหญิงจะต้องให้หญิงเป็นผู้ค้นเท่านั้น ส่วนในระเบียบและคำสั่งของกรมตำรวจมีเพียงเรื่องการค้นและการควบคุมผู้ต้องหาหญิงที่สถานีตำรวจเท่านั้นที่วางเกณฑ์ไว้เป็นกรณีพิเศษ สำหรับผู้เสียหายนั้นในคำสั่งของกรมตำรวจได้มีคำสั่งให้ตั้งพนักงานสอบสวนหญิงสำหรับสอบสวนสตรีที่ตกเป็นผู้ต้องหาและผู้เสียหายในคดีความผิดเกี่ยวกับเพศ นับได้ว่ากฎหมายและระเบียบต่าง ๆ ที่บัญญัติไว้สำหรับคุ้มครองสิทธิของสตรีแยกออกต่างหากจากการคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาและผู้เสียหายโดยทั่วไปมีน้อยมากแสดงให้เห็นว่าในกระบวนการยุติธรรมของไทยไม่ได้ตระหนักในการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของหญิงไว้ตามสมควร เช่นนี้จึงเห็นว่าสมควรแล้วที่ทุกฝ่ายควรหามาตรการต่าง ๆ หรือบัญญัติกฎหมายขึ้นมาไว้สำหรับคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของผู้ต้องหาและผู้เสียหายที่เป็นสตรีอย่างจริงจังเสียที

³⁵ สำนักงานแผนงานและงบประมาณ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ, นโยบายกรมตำรวจ (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ตำรวจ, 2540) หน้า 1-3.